

Cultura | Actualitzat el 18/12/2018 a les 08:21

Francesc Serés: «Les condicions per a crear Faber ara les podem exportar arreu del territori»

El director de la Residència Faber d'Olot ha estat nomenat responsable de l'àrea de creació de l'Institut Ramon Llull, que inclourà el projecte en el seu pla estratègic

Francesc Serés va rebre NacióGarrotxa a l'Hotel Riu Fluvià d'Olot, on s'estatja la Residència Faber. | Martí Albesa.

¿Darrere de tot projecte cultural hi ha, també, una forma de pensament, una idea que és estètica, filosòfica, política i històrica.? Qui parla així és l'escriptor Francesc Serés (Saidí [Baix Cinca], 1972), director i ànima -junt amb el regidor de Cultura d'Olot, Pep Berga- de la Residència Faber (<http://faberresidency.cat>) d'arts, ciències i humanitats que s'estatja a l'Hotel Riu Fluvià de la capital de la Garrotxa, amb vistes a la Serra del Corb i al Puigsacalm.

Tot just fa una setmana va saber-se la nova que el Consell de Direcció de l'Institut Ramon Llull (IRL) havia designat Serés com a nou director de l'Àrea de Creació (<https://www.naciodigital.cat/garrotxa/noticia/19693/francesc/ser/residencia/faber/integren/institut/ramon/llull>), amb l'afegit d'integrar a l'IRL la Faber i incloure-la en el pla estratègic d'actuació de la institució. El vell somni de Serés i Berga perquè la territorialització tirés endavant des d'Olot comença, doncs, a agafar forma amb aquesta important decisió política: Faber s'incorporarà en l'estructura i plans d'actuació de l'Institut i alhora serà el punt de partida per a crear en el futur una xarxa de residències d'arts, ciències, i humanitats a tot els territoris de parla catalana. De fet, Serés ja ens havia comentat en més d'una ocasió que si hi hagués un model de xarxa de

residències estaria bé que cada residència s'especialitzés i fos excel·lent en alguna àrea i la pogués donar a les altres.

Olot exporta el model Faber arreu del territori

L'Institut Ramon Llull té com a objectiu promoure la cultura catalana a l'exterior. L'Àrea de Creació de que ara s'ha nomenat responsable Francesc Serés és una de les tres àrees en què s'organitza la institució, junt amb l'àrea d'universitats i recerca, l'àrea de literatura i pensament. L'Àrea de creació és la de més continguts: art, arquitectura, arts escèniques, dansa, cinema i música. Les persones encarregades de gestionar aquestes àrees el que cerquen són els llocs on poder exportar tot això.

- Com s'ha produït aquest nomenament?

- Aquest nomenament s'ha produït d'una manera un tant especial. És a dir: hi ha un projecte nou que ha començat la Generalitat i l'Ajuntament d'Olot [la Residència Faber], que encaixa amb l'esperit i els valors fundacionals de l'IRL. I que en comptes de fer-ho fora ho portem a dins per a mantenir, també, mecanismes de reciprocitat. A mi m'honora aquesta incorporació i penso que ens honora a tots.

- Què aporta des d'Olot la Faber?

Faber el que fa és crear un equipament i el Llull el que fa és recollir-lo i a partir d'ara treballar conjuntament, també, amb l'Ajuntament d'Olot per veure com aquest equipament continua, com el millorem -perquè fins ara això ho hem fet nosaltres des d'aquí, però ara tindrem la perspectiva d'altra gent que han viatjat molt, que tenen molts contactes-, i no tan sols això, perquè el que pensem és que això pot ser l'inici (i ja veieu que hi poso molts condicionals, perquè això és llarg) d'una rèplica d'aquest projecte de residències arreu del territori, arreu dels països de parla catalana. No està escrit que no puguem parlar d'això en altres territoris com ara les Illes, València si vol, o Andorra, o la Catalunya del Nord, o l'Alguer. La gràcia és que hem creat un projecte que és fàcilment escalable. No és un projecte que necessiti un excés de coses per a funcionar, en canvi té un rendiment molt elevat.

- Com continuarà Faber a Olot?

- Provisionalment, la direcció de la Faber és a les meves mans, encara. Però això no continuarà gaire temps més i caldrà trobar una solució i cercar una persona que em substitueixi. Ara l'acord amb l'IRL és de mirar com passem aquests mesos de situació de provisionalitat -perquè també hi ha les vacances pel mig. Aquí hem treballat molt i sabent això he d'agrair i subratllar la professionalitat de Gavina Freixa i, des de fora de la residència, de Pau Àvila, perquè han fet una feina excel·lent, m'han ajudat moltíssim, no els ha recat la feina i hem pogut aconseguir tenir-ho tot una mica pautat. Es tracta, també, d'una història d'afectes, de com ens hem estimat un projecte, com hem estimat aquest projecte a la ciutat i com hem estimat la gent que ha col·laborat amb nosaltres. Penso que es tracta d'això.

- Aquesta vella idea noucentista del país en xarxa explicada així ?pot resultar pedant i pomposa?, segons el director de la Faber, però si se cerca l'arrel última de per què es fa això quins en són els arguments?

- És intentar pensar que hi ha unes zones dintre Catalunya que han de poder tenir aquest contacte amb el món, que ha de poder situar-hi científics, escriptors, investigadors, periodistes, gent amb projectes interessants d'arreu del món que els fas aterrar en un lloc on no era previst fer-ho. Què estàs fent? Creant l'imprevist. Que els nanos d'aquí Olot hagin tingut, per exemple, tots aquells matemàtics a les seves aules, què vol dir?: que per primera vegada noten, toquen, palpen que allò no és una abstracció, sinó que hi ha gent que viu de les matemàtiques i això es pot aplicar a cada una de les residències que han vingut?, i més que n'hi hagués?, s'entusiasma Serés.

El inicis de la Residència Faber

- La idea de la Faber va ser de Pep Berga i sempre que pot Serés ho diu als quatre vents, encara que a l'actual candidat a batlle d'Olot no li agradi.

- Però és que va ser idea seva: 'Francesc, fem una residència a Olot. Com ho fem? És possible?'. Li va dir que sí. Però no és inventar la penicil·lina, algú que se li acut inventar la penicil·lina?, és un treball en equip. Això no es pot fer sense algú al darrere, algú que hi posi la base política, pressupostària, que ho defensi?, perquè si ho he de defensar jo no podré fer-ho tot, me cremaré? I és el moment que li dic: 'Doncs, intentem-ho'. Va ser una cursa d'obstacles: primer vam haver de convèncer el propi grup polític, que no ho veia clar (com no hauria vist clar qualsevol altre projecte, és normal); després vam haver de convèncer els grups de l'oposició? Una vegada, amb en Pep, vam aconseguir aquest consens -més o menys, perquè la política té les seves regles-, vam poder anar-ho a vendre a la Generalitat, però la Generalitat també era una cursa d'obstacles, perquè canviava el Govern cada dos per tres, els interlocutors desapareixien?, és allò de *promises were made* (ho vau prometre)?, 'Sí, però jo no hi era'? Hem tingut la sort de tenir una interlocutora permanent amb Laura Borràs, que se'n va fer responsable des de la Institució de les Lletres Catalanes (ILC) i ho va fer, perquè van anar canviant consellers i ella hi era i sempre que l'hem necessitada l'hem tinguda? i ara és consellera. I aquí ve quan comença Faber, el 12 de setembre de 2016. Allò va ser -com passa amb moltes altres coses en aquest país, afegeix Serés- tirar-se a la piscina, però va estar bé, ho vam fer amb una certa valentia i amb un cert risc personal. De fet quan van venir els primers periodistes aquí, ja hi havia residents. No és allò típic que fa un polític de dir inaugurarem no sé què, farem?, no, no, ja està en marxa.

- Les tres primeres residències -que van trencar el foc en clau de prova- es relacionaven amb el món de les humanitats. Era l'àmbit que Serés coneixia i s'havia de guanyar la confiança de tothom. I la sorpresa va ser que ja van començar a venir les demandes: dansa, matemàtiques, i amb els diners que es van estalviar fent l'estada de matemàtiques ja van poder fer la de nou periodisme. A partir d'aleshores tot ha anat in crescendo i cada vegada ha estat una sorpresa positiva.

- Hi ha hagut una cosa amb Faber -puntualitza Serés- que és una forma de transparència: entres fins a dins i hi veus els límits i el perímetre de tot; i cada vegada que vens pots conèixer tots els residents, que ho fem aquí, que treballem?, una transparència que també és al web, tant del punt de vista econòmic com del punt de vista de la narració, de l'explicació del que és, absoluta. Això ens fa sentir molt còmodes; la naturalitat amb la transparència ens ha ajudat. La metàfora seria, abans del 2007-2008 els llocs es construïen i després s'omplien? Nosaltres això només ho vam fer amb el web que no el vam omplir, perquè no volíem que fos retòric? Les activitats de retorn no esperàvem fer-les fins sis o set mesos després, però al primer mes ja en vam fer. Hi havia la sensació que una cosa així, com la Faber, és com si s'estigués esperant? Ara, imagina't que no hi fos. quan una cosa ha funcionat i funciona no pots pensar que no hi sigui.?

Un pressupost migrat que el PSC encara voldria més reduït

- Durant aquest període, si més no a nivell local, hi ha hagut un cert menysteniment per part d'alguns sectors polítics. Per exemple, el portaveu del PSC a l'Ajuntament d'Olot, Josep Guix, en el darrer ple municipal (<https://www.nacioidigital.cat/garrotxa/noticia/19573/sis/abstencions/permeten/aprovar/presupostos/olot/al/2019>) va afirmar que si fos per ell reduiria el pressupost de la Faber, que actualment només és de 150.000 euros anuals.

- Això és possible perquè hi poses moltes hores i ho acceptem, però no pots 'apretar-ho' més. Com que és un projecte que hem dimensionat, amb 200.000 euros seríem els reis del mambo. Tampoc no és cap bestiesa. Si tu li vols donar dignitat als projectes culturals han de tenir una part de despesa, això és inqüestionable. Pensem que a nivell català estem gastant menys de l'1%

del pressupost global de la Generalitat i això és un escàndol. Per l'únic que estic amb l'independentisme és per la cultura. Puc transigir amb moltes coses, però és per la pervivència cultural, per la pervivència de la societat en el futur. I per això estic fent Faber també. Però, el que no s'aguanta és dir que creiem en la cultura i després només li dediquem un 1%. Amb espoli o sense, amb dèficit o sense?, al final sempre és un 1%.

- També, des de la CUP d'Olot s'ha dit sovint que la Residència Faber és un projecte elitista.

- És una crítica que no he entès mai. De fet he vist regidors de la CUP molt contents amb altres projectes culturals. Una de les sorpreses va ser veure una regidora de la CUP que parlava d'elitisme ballant en companyies de dansa? Què és elitista i què no? Em sembla que és molt demagògic dir això i la CUP també té una part que de vegades utilitza aquesta demagògia, com tots els partits. Estructuralment, el partits per a fer política, tots, han d'utilitzar la demagògia, en més o menys vegades o ocasions. Dir que és elitista quan hi ha aquest retorn a les escoles, instituts, biblioteques, centres culturals, a les universitats, a Olot, a la Garrotxa, a la demarcació de Girona, a Barcelona?, em sembla pura demagògia? És que no hi ha ningú o gairebé ningú -si no és perquè nosaltres ja no donem l'abast- que no hagi fet activitats fora de la Faber. De debò, s'ha de tenir molts arguments per parlar que això és elitista i, de moment, no els han donat.

- Què significa la Faber després d'aquest període de dos anys llargs?

- Nosaltres fem servir un concepte que em sembla que és molt útil per a definir-la i que no tan sols l'hem de fer servir en l'àmbit cultural sinó en tots els àmbits i que serà cada vegada més útil per a explicar trajectòries personals, col·lectives, institucionals, de ciutat, polítiques?, que és el concepte d'aportació. És a dir: quina aportació fa una determinada institució que no fa cap altra? Si ja la fa una altra, no ho facis tu? quina necessitat hi ha que era muntem un altre centre d'interpretació d'una altra cosa?, ja hi ha molts centres d'interpretació, per tant no en facis més: un altre museu? No, gestionem els que tenim? Per tant, no competim -allò del Cruyff-: no competeixes amb el que un altre ja fa millor. Però la idea d'aportació sí que és bona: les ciutats s'hauran de singularitzar. De la mateixa manera que els diaris, els fotògrafs, els professionals de qualsevol àmbit hauran de trobar una cosa en la qual ells siguin molt bons, les institucions i la cultura també ho hauran de fer. Els exemples en el món editorial són claríssims. En què t'especialitzes? On tens el nivell d'excel·lència que et fa necessari? Aquesta és la idea que ens mou.

Per a Serés la Residència Faber d'Olot fa una aportació a la cultura que actualment no fa ningú més. Foto: Martí Albasa.

- Així, la Faber és necessària?

- Hem vist que sí. Que dóna un servei, perquè la filosofia és aquesta, també: Faber és una institució de servei que aporta una sèrie d'activitats a un territori on no hi eren. A part d'això, a més, és una eina de diplomàcia cultural en els territoris en què pot estar instal·lada. Aquest *soft power* és claríssim: nosaltres exportem imatge de ciutat i imatge de país arreu del món. Fins ara han passat 240 persones per Faber i quan se n'han tornat al seu país han exportat amb un *target* de gent molt concret una imatge d'un país que desconeixien o que coneixien a mitges o del qual tenien una idea?, la que sigui. Això ho hem fet. També, és un lloc per a la interacció del talent. El talent que estem portant d'arreu del món ?

- Uns exemples?

- Al darrer període, el de la diversitat lingüística, hi havia una noia, la Sheena Sha, que va portar un projecte sobre recuperació de llengües amenaçades a Sud-àfrica que era meravellós; i hi havia el Genner Llanes Ortiz, que venia de Mèxic, que parlava sobre la nova idea del llenguatge maia, perquè el llenguatge maia és important a Mèxic avui i té un projecte sobre la nova cançó maia - que feia un paral·lelisme amb la Nova Cançó catalana- que era fabulós; o la Inki Gibbens, que és una noia d'origen mongol, de pares buriats, que ha muntat un projecte que és a la incubadora de negocis de Cambridge, de com posar en contacte gent que vol conèixer cultures amenaçades?, per exemple, hi ha una diàspora dels iorubes pel món i hi ha molts nigerians als Estats Units que volen conèixer les seves arrels; doncs, ella els posa en contacte amb gent a Nigèria que els ensenya ioruba i els ensenya la seva cultura. Tot això posar-ho en context i en contacte amb gent d'aquí -en aquest cas va ser gent de Barcelona perquè nosaltres tenim aquesta vocació- és importació de talent. I, finalment, la idea d'aportació, de la interacció del talent, la idea de la diplomàcia cultural i tot el retorn sociocultural.

- Aquest 2018 es va iniciar amb l'estada de periodisme narratiu (que es va fer en col·laboració amb el màster de periodisme de l'Autònoma)?

- Aquí es pot valorar que hi ha una institució, a través de la Facultat de Periodisme de la Universitat Autònoma, que ve a Olot. És a dir, Olot fa de ròtula d'institucions. El simple fet que aquesta gent hagi de passar per Olot, s'hi desplaça, crea centres, dislocacions en el territori i també en la cultura. I això ho fem en coordinació amb aquesta universitat. Per a molta gent que ve aquí la informació crítica ja forma part de la seva educació. Com vols que un nano no estigui interessat en la informació si li estan dient que a la seva escola l'estan adoctrinant? Aquest nano intentarà saber si allò és cert o no. Vull saber què passa amb la informació. Els mecanismes d'aprenentatge o els dónes o se'ls agafarà el nen. Té un telèfon on hi és tot! L'estada de periodisme ja era la segona. El cas dels feminismes va ser un repetició, també. Amb la idea provar què passa si repetim projectes, sobretot si els singularitzem. Anem modificant, coses, provant assajant? També ho diem això: ens faran grans els nostres errors. Mentre hi hagi necessitat (i pensem que serà per molt temps) cal una residència d'educació, o de feminismes? El projecte de residència és molt flexible, li pots fer fer el que vulguis: demana. Nosaltres ha veurem si ho podem servir o no, però difícilment tindrem un no.

Ara, de la Faber ha marxat una escriptora valenciana, Maluy Benet, que ha fet en una estada individual, i també hi ha estat el compositor Joan Magrané, que ha vingut a fer-hi una estada per acabar de treballar unes peces (una per a la Pedrera, una altra per a París) i ja estan planificant tot l'any que ve: desenvolupament local, pedagogia, robòtica, arxivística, filosofia política, i potser arribarà una mini residència de professorat per a nanos amb altes capacitats?, tot de residències que a més a més es faran amb coordinació amb alguna altra institució.

Llarga vida a la Faber (del llatí *faber*, "artesà, obrer, forjador?") i a les que s'obrin arreu dels països catalans.

Els escorpins del Sallent

Francesc Serés va arribar al Sallent, al terme de Sant Miquel de Campmajor, per raons familiars l'any 2006, quan per un piset a Olot et cobraven de 900 a 1.000 euros. Llavors vivia en un pis, precisament, just davant de l'Hotel Rius i hi havia un camioner que portava llet amunt i avall i que tenia una caseta petita. ?Prou te la llogarem -li va dir l'home quan li ho va preguntar-, però no aguantaràs?. No hi havia calefacció ni estufa i ?és plena d'escorpins?, va afegir l'home. En Serés ja havia viscut en una casa dels Hostalets de Balenyà que havia bastit l'home que li va llogar i, com sentència, ?no havia passat mai tant de fred?, perquè només hi tenia una estufa de butà. ?Pel fred acumulat que he passat a la meua vida, ja no em fa por, no em fa res?, i lo dels escorpins, ho sento, no m'ho crec, me vols fer pot?, li va dir al camioner. La qüestió de l'estufa la van resoldre, és clar, amb una d'aquelles bones i valentes? "Hòstia, quan es va escalfar la casa?, vaig passar quatre o cinc mesos que sortien escorpins pertot arreu?, i serps?, passaven pel mig de parets de noranta (eren rejuntades per dins, però no per fora)??

Francesc Serés és un escriptor amb una dilatada i premiada obra narrativa Foto: Martí Albesa.

¿No hi havia ningú potser des de feia seixanta anys? Les serps, a mi, com que vinc de Saidí, no em feien res (aquí la gent els té molta por), les he agafades amb la mà. Ara, escorpins no n'havia vist mai, a Saidí no n'hi ha, però no els vaig fer cas, i les dues primeres setmanes de ser a la casa dormia amb sac de dormir i l'estufa de butà?, anava per casa amb dos parells de pantalons?"

Quan es va trobar els escorpins pràcticament al damunt, es va quedar paralitzat. En aquesta casa s'hi va estar ben bé sis anys, fins al 2013. En aquella època Serés feia l'aula d'acollida al Cor de Maria d'Olot i era feliç fent aquesta feina. Va conèixer la seva actual companya i van decidir d'anar a voltar món, per bé que va refer la casa de Saidí per deixar-ho tot allí i se'n van anar. Va voltar una mica i llavors va ser quan Pep Berga -a qui ja coneixia de feia molt temps (havien endegat l'edició del llibre *La Garrotxa* [2011])- li va recordar allò que havien plantejat temps enrere i la voluntat de tirar-ho endavant. Serés havia voltat molt, havia estat a molts llocs, ja havia visitat altres residències d'escriptors, com la Ledig House, als Estats Units, o la de Bordeus. Pep Berga no entenia gaire què hi anava a fer allà i ell li deia que hi coneixia gent. ¿Aviam -puntualitza-: un tutorial de fotografia te'l pots baixa d'Internet, però la gent no te la baixes d'Internet? Hi ha dues coses que les perdem i no les substituïm per res: una és el temps i'altra és la gent?.

Precisament, part de l'èxit de la Faber és que hi ha gent i li dediquen un temps de qualitat, un temps de respecte. ¿Nosaltres no tenim diners aquí, no ens sobra el temps, però considerem que és una de les matèries primeres que estem fent servir; és a dir, dedicar temps de qualitat a la gent: escoltar-los, fer que el seus projectes t'interessin de debò -que això no es pot fingir?.

Als llocs on ha viatjat Serés hi ha trobat gent que té una experiència que li ha proporcionat la profunditat de camp que hauria abastat havent de llegir deu llibres. ¿Tinc el testimoni d'algué que ha sortit de Sud-àfrica per la violència i amb tota la família se n'ha anat a Austràlia? Has de poder explicar com els projectes són vàlids i sense això [sense la coneixença directa] tindrà filtres de la gent que t'ho vindrà a explicar, però jo no vull un acadèmic que m'ho expliqui, vull que m'ho expliquis tu

directament? Per exemple, un llibre sobre el món de l'edició, però si tu m'expliques coses concretes de l'edició?, em dóna un context diferent que dius: no són xifres fredes, és algú que m'ho explica, i això és insubstituïble? I això ho estem perdent perquè hi ha tanta mediatització del píxel, del paper, de l'informe i del brífing?, que dius, no, doni'm gent?

Per cert, potser la història dels escorpins del Sallent surti a la seva pròxima novel·la, de què ja té un primer esborrany, just l'any que també s'ha fet una reedició de la seva darrera obra publicada, *La pell de la frontera*, que també ha estat traduïda a l'anglès, al francès, a l'italià i al castellà entre d'altres. És autor, a més, d'*Els ventres de la terra* (2000), *L'arbre sense tronc* (2001) i *Una llengua de plom* (2002), trilogia posteriorment publicada amb el títol *De fems i de marbres* (2003). Després va escriure el llibre de contes *La força de la gravetat* (2006), que li va valdre el Premi Nacional de Literatura. El llibre de cròniques *La matèria primera* (2007) va rebre el Premi Octavi Pellissa (2004), *Caure amunt. Muntaner, Lull, Roig* (2008) i *Contes russos* (2009, Premi Ciutat de Barcelona de Narrativa i Premi de la Crítica Serra d'Or). Altres llibres que ha publicat són *Mossegar la poma* i *El llarg viatge d'A*.